

LICHIDAREA – EFECT AL DIZOLVĂRII PERSOANEI JURIDICE. ANALIZA MODIFICĂRILOR ADUSE DE NOUL COD CIVIL ÎN PRACTICĂ

Cons. jur. Marius-Gabriel LUCA

Abstract

Liquidation is a “binding effect” of the dissolution and by that we consider that its fulfillment is self-evident because in the absence of its fulfillment, the defining elements of the dissolution, achieved through liquidation, namely the exercise and realization of the rights due to the legal person and associates, as well as the payment of the liability if required. In other words, the legal person does not cease to exist as soon as it has been dissolved but only after its assets have been realized and its liabilities paid.

Keywords: *liquidation, corporate bodies, dissolution, procedure, Civil Code.*

1. Noțiunea de lichidare a persoanei juridice. Caracteristici

Un pas important în finalizarea procedurilor în ceea ce privește încetarea unei persoane juridice este lichidarea. Aceasta presupune un mecanism întreg pus în mișcare odată cu punerea în aplicare a lichidării, lucru ce ne trimite cu gândul la finalul existenței unei „vietăți” cu caracter juridic.

Fiind vorba despre un „efect obligatoriu” al dizolvării, considerăm că îndeplinirea acestuia este de la sine înțeleasă, întrucât, în lipsa îndeplinirii acesteia, nu se pot realiza elementele definitorii ale dizolvării, realizate prin intermediul lichidării, și anume exercitarea și realizarea drepturilor cuvenite persoanei juridice și asociaților, precum și plata pasivului în situația în care aceasta se impune. Altfel spus, persoana juridică nu își încetează existența de îndată ce a fost dizolvată, ci numai după ce a fost realizat activul și plătit pasivul său.

Doctrina din domeniul dreptului civil¹ a oferit o definiție precisă și foarte practică acestui fenomen ce transcende dizolvării, ca efect al acesteia, afirmând că lichidarea este efectul principal al dizolvării și constă în încasarea drepturilor și executarea obligațiilor pe care persoana juridică în cauză le are în raport cu celelalte subiecte de drept.

---

¹ O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 341.

În viziunea unui practician al dreptului, lichidarea este considerată ca fiind o operațiune și etapă în procesul de încetare a persoanelor juridice ce reprezintă un ansamblu de acte și operațiuni pe care lichidatorul desemnat în condițiile legii trebuie și poate să le facă în scopul destructurării patrimoniului, al valorificării drepturilor și al stingerii obligațiilor existente – după momentul dizolvării – în acel patrimoniu, precum și pentru încetarea existenței persoanei juridice și al radierii ei din registrele publice în care a fost înregistrată².

Practica judiciară a încercat, de-a lungul timpului să răspundă întrebării pe care o implică sintagma „efect obligatoriu” al dizolvării, formulând numeroase răspunsuri cu caracter doctrinar, însă la această întrebare, profesorul Emil Poenaru, în lucrarea „*Drept civil. Teoria generală. Persoanele*” a oferit o explicație care trebuie și merită menționată. Acesta consideră că din înțelesul art. 51 din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și juridice, în prezent abrogat, dar al cărui conținut a fost păstrat și în actuala reglementare din materia persoanelor, rezultă că efectul dizolvării nu este acela al încetării imediate a existenței persoanei juridice, ci a intrării în faza de lichidare, ca „etapă” obligatorie a acestui proces.

Rațiunea acestei faze, conform aceluiași autor³, este aceea că, în conformitate cu articolul menționat, această fază este prevăzută de lege „în vederea realizării activului și a plății pasivului”, iar motivul pentru care persoana juridică își justifică viețuirea numai pentru atingerea acestui scop.

Faza de lichidare înseamnă o restrângere a capacității de folosință a persoanei juridice pe parcursul acesteia. Deci, indiferent de ce obiect a avut persoana juridică, ce limite mai largi sau mai restrânse a avut capacitatea ei de folosință în lumina specializării acesteia, de acum înainte, această capacitate se vede restrânsă de tiparul uniform al operațiunilor de lichidare.

De asemenea, este indiferent din ce cauză s-a ajuns la dizolvarea persoanei juridice, sub aspectul obligativității fazei de lichidare⁴.

În lumina Noului Cod civil, putem afirma că valorificarea activului, în esență, înseamnă vânzarea tuturor bunurilor proprietatea persoanei juridice și apoi achitarea datoriilor acesteia (plata sau stingerea pasivului), în primul rând față de terți și apoi, în limita sumelor rămase, față de cei care au adus un anumit aport la formarea capitalului social⁵.

Noul Cod civil, care conține reglementările generale referitoare la persoanele juridice, nu are stipulații referitoare la procedura de lichidare. Singurul aspect la care se referă este acela al destinației bunurilor persoanelor juridice dizolvate. Aceste reglementări vizează următoarele considerente:

---

² T. Prescure, R. Matefi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 409-410.

³ E. Poenaru, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, Ed. Dacia Europa Nova Lugoj, Lugoj, 2001, p. 406.

⁴ *Ibidem*.

⁵ T. Prescure, R. Matefi, *op. cit.*, p. 409.

„Oricare ar fi cauzele dizolvării, bunurile persoanei juridice rămase după lichidare vor primi destinația stabilită în actul de constituire sau statut ori destinația stabilită în hotărârea organului competent luată înainte de dizolvare” [art. 249 alin. (1)].

În lipsa unei asemenea prevederi în actul de constituire sau statut ori în lipsa unei hotărâri luate în condițiile alin. (1), precum și în cazul în care prevederea sau hotărârea este contrară legii sau ordinii publice, la propunerea lichidatorului, bunurile rămase după lichidare se atribuie de instanța competentă, prin hotărâre supusă numai apelului, unei persoane juridice cu scop identic sau asemănător, dacă prin lege nu se prevede altfel. Atunci când există mai multe astfel de persoane juridice, lichidatorul propune cel puțin trei persoane juridice, caz în care bunurile se atribuie prin tragere la sorți.

În cazul în care persoana juridică a fost dizolvată prin hotărârea organelor competente ale acesteia, precum și în cazul în care nicio persoană juridică nu este de acord cu preluarea bunurilor rămase după lichidare în condițiile alin. (2) al art. 249, acestea vor trece în proprietatea comunei, orașului sau municipiului în a cărui rază teritorială se află bunurile.

În cel de-al patrulea alineat al art. 249 NCC, este prezentată situația aplicabilă în toate cazurile, anume „transmiterea dreptului de proprietate asupra bunurilor rămase după lichidare are loc la data preluării lor de către beneficiari, dacă prin lege nu se prevede altfel”.

Cât privește procesul-verbal de predare-primire și hotărârea judecătorească rămasă definitivă, în cazurile prevăzute la alin. (2)-(3) ale art. 249 NCC, acesta constituie titlu de proprietate sau, după caz, pot servi drept temei juridic pentru intabularea în cartea funciară. În cazul bunurilor imobile, dispozițiile art. 1.244 NCC și cele în materie de carte funciară rămân aplicabile.

Elementele prezentate mai sus oferă o privire de ansamblu asupra lichidării persoanei juridice, în general. O serie de reglementări speciale aduc reguli privind lichidarea diferitelor categorii de persoane juridice. Asociațiile, fundațiile și federațiile intră în lichidare potrivit Ordonanței Guvernului nr. 26/2000, societățile urmează prevederile Legii nr. 31/1990, societățile agricole se supun dispozițiilor Legii nr. 36/1991, iar cooperativele de consum, Legii nr. 1/2005, cu modificările ulterioare.

2. Aspecte particulare ale lichidării unor persoane juridice. Destinația bunurilor rămase după lichidare

În cele ce urmează, reliefăm câteva aspecte ce particularizează procesul lichidării în situațiile unor categorii de persoane juridice, prezentând elementele distincte pe care acestea le posedă.

Soarta bunurilor rezultate din lichidarea asociațiilor și fundațiilor este supusă anumitor reguli, cum sunt:

a) bunurile nu pot fi transmise către persoane fizice;

b) lichidatorii vor transmite bunurile, în condiții statutare, către persoane juridice de drept privat sau de drept public cu scopuri identice sau asemănătoare, conform art. 60 alin. (2) din O.G. nr. 26/2000, printr-o procedura stabilită în statutul asociației sau al fundației. Nu intră sub incidența textului menționat bunurile asociației sau fundației dizolvate în conformitate cu prevederile art. 56 alin. (1), lit. (a)-(c);

c) bunurile vor fi atribuite unor astfel de persoane juridice prin intermediul instanței de judecată, în trei ipoteze: în termen de 6 luni de la terminarea lichidării, lichidatorii nu au reușit să transmită bunurile potrivit art. 60 alin. (2); prevederile statutare nu conțin procedura transmiterii a bunurilor contravine legii sau ordinii publice;

d) dizolvarea-sanctiune, potrivit art. 56 lit. (a)-(c), antrenează atribuirea bunurilor în favoarea statului sau comunei (orașului) sediului persoanei juridice;

e) terenurile aflate în proprietatea asociațiilor și fundațiilor constituite ca persoane juridice române de către persoane fizice sau juridice străine trebuie înstrăinate de lichidatori în termen de un an de la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești de dizolvare ori de la data dizolvării voluntare, sub sancțiunea vânzării silite;

f) bunurile persoanelor juridice de utilitate publică se repartizează, prin hotărâre de Guvern, unor asociații (fundații) cu scop similar sau unor instituții publice;

g) în urma lichidării federației, bunurile se transmit, în cote egale, persoanelor juridice constituante.

Lichidatorii⁶ sunt numiți prin hotărâre judecătorească, cu excepția cazului în care dizolvarea se decide prin hotărârea adunării generale a asociației sau fundației. În cazul acestei persoane juridice, lichidatorii sunt desemnați prin hotărârea adunării generale, sub sancțiunea lipsirii de efecte a hotărârii de dizolvare.

Printre principalele atribuții ale lichidatorilor se numără continuarea operațiunilor în curs (efectuarea unor noi operațiuni este permisă doar dacă acestea servesc finalizării celor în curs⁷), încasarea creanțelor, plata creditorilor (inclusiv prin vânzarea bunurilor la licitație publică), întocmirea inventarului și a bilanțului care constată situația activului și pasivului, declararea operațiunilor la Registrul asociațiilor și fundațiilor/comerțului etc. Lichidatorii răspund solidar pentru daunele

⁶ Lichidatorii pot fi persoane fizice sau persoane juridice. Numirea lichidatorilor marchează încetarea mandatului consiliului director. Cenzorii sunt cei care dețin controlul asupra activității lichidatorilor.

⁷ O. Ungureanu, C. Jugastru, *op. cit.*, p. 341.

cauzate creditorilor din propria culpă. Ei respectă regulile mandatului atât în relațiile cu persoana juridică, dar și față de asociați sau, după caz, fondatori.

3. Capacitatea civilă a persoanei juridice pe durata lichidării

Deoarece dizolvarea persoanei juridice nu atrage în mod automat și încetarea acesteia, persoana juridică dizolvată continuă să aibă capacitate civilă pe toată durata lichidării sale.

Capacitatea sa de folosință va fi însă limitată, în sensul că persoanei juridice îi va fi conferită aptitudinea de a avea numai drepturile și obligațiile necesare realizării activului și plății pasivului.

În mod corespunzător, este limitată și capacitatea sa de exercițiu, care se va realiza prin intermediul lichidatorilor, iar nu al organelor proprii de conducere.

4. Încetarea anumitor persoane juridice

Sub lumina jurisprudenței și a practicii judiciare, care, de-a lungul timpului, a demonstrat că practica este adesea mult mai complexă în comparație cu situațiile reglementate în mod expres, Noul Cod civil a fost nevoit să instituie articole în esența cărora sunt tratate și analizate o gamă largă de situații excepționale ce fac obiectul dizolvării persoanelor juridice.

Art. 250 NCC are, în această situație, un important cuvânt de spus, în sensul în care, în interiorul său regăsim modalitatea în care o anumită categorie a persoanelor juridice își pot înceta existența printr-un act cu un deosebită însemnătate juridică, prin hotărâre. Hotărârea asupra căreia ne aplecăm atenția aparține organului care a înființat respectiva persoană juridică.

Este vorba, așadar, despre persoanele juridice înființate de către autoritățile publice centrale sau locale, nesupuse dizolvării, care pot fi desființate prin hotărârea organului care le-a înființat, iar, în lipsă de stipulație contrară, drepturile și obligațiile persoanei juridice desființate se transferă persoanei juridice dobânditoare proporțional cu valoarea bunurilor transmise acesteia, ținându-se însă seama și de natura obligațiilor respective.

5. Data încetării personalității juridice

Data încetării persoanei juridice care a fost dizolvată reprezintă importanță deosebită în ceea ce privește încetarea efectivă a tuturor privilegiilor generale și, respectiv speciale ce s-au născut o dată cu înregistrarea respectivei persoane juridice în registrul de evidență al respectivei entități, luând astfel parte în antrenantul circuit civil în interiorul căruia urmează a-și desfășura obiectul de activitate.

Încetarea persoanei juridice are loc o dată ce ultimul act de lichidare a fost săvârșit, deci o dată cu finalizarea lichidării.

Practic⁸, acest moment este marcat de îndeplinirea unor formalități, cum sunt: înscrierea dizolvării și lichidării în registrul prevăzut de lege; înregistrarea dizolvării la organul competent, atunci când legea prevede aceasta; data radierii din registrul persoanelor juridice⁹.

Art. 251 NCC a prevăzut, de asemenea, momentul în care se desfășoară ultimul act în ceea ce privește ființa persoanei juridice, astfel încât personalitatea persoanei juridice cunoaște două momente distincte de la care își încetează existența. Concret, persoanele juridice supuse înregistrării încetează la data radierii din registrele în care au fost înscrise, pe când persoanele juridice nesupuse înregistrării încetează la data actului prin care s-a dispus încetarea sau, după caz, la data îndeplinirii oricărei alte cerințe prevăzute de lege.

6. Concluzii

Lichidarea persoanei juridice reprezintă, de fapt, etapa obligatorie prin care trece persoana juridică ce urmează a-și înceta existența, fiind o fază ulterioară dizolvării. Am observat, în cuprinsul prezentei lucrări, faptul că persoana juridică nu încetează imediat ca urmare a efectului dizolvării, intrând în această fază a lichidării, prilej cu care capacitatea civilă pe care persoana juridică a dobândit-o urmare a înființării se păstrează cu scopul expres de a realiza operațiunile necesare lichidării, și anume realizarea activului și respectiv, plata pasivului.

În comparație, lichidarea societății este guvernată de o serie de reguli cu caracter de principiu pentru executarea noilor atribuții conferite urmare a intrării în lichidare. Primul principiu constă în ideea că nevoile lichidării patrimoniului societății și ale ocrotirii drepturilor asociaților și creditorilor sociali impun necesitatea menținerii personalității juridice. Așadar, în faza lichidării, societatea comercială continuă să beneficieze de personalitate juridică, dar numai pentru nevoile lichidării. Din aceeași categorie enumerăm și faptul că lichidarea se face în interesul asociaților, precum și faptul că lichidarea societății este obligatorie, iar nu facultativă.

Totodată, lichidarea societății impune efectuarea unor operațiuni care au drept rezultat lichidarea patrimoniului societății, care constau în lichidarea activului și a

⁸ Pentru mai multe detalii în acest sens, a se vedea E. Chelaru, *op. cit.*, p. 176.

⁹ Spre exemplu, conform art. 71 din O.G. nr. 26/2000: „Asociația și fundația încetează a avea ființă la data radierii din registrul asociațiilor și fundațiilor. Radierea se face pe baza actului constatator eliberat lichidatorilor, în condițiile prevăzute de art. 69, prin care se atestă descărcarea acestora de obligațiile asumate”.

pasivului societății. Scopul acestora fiind acela de a preface bunurile societății în bani și achitarea datoriilor societății.

Bibliografie selectivă

- E. Poenaru, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, Ed. Dacia Europa Nova Lugoj, Lugoj, 2001;
- T. Prescure, R. Matefi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele*, Ed. Rosetti, București, 2003.